

Людмила АРТЕМОВА

Завідувачка науково-дослідного відділу Національного заповідника «Глухів»

Дослідник минулого, захисник майбутнього: другі роковини втрати

14 березня 2025 року, у день дру- гих роковин загибелі у росій- сько-українській війні Юрія Коваленка, у Національному заповідни- ку «Глухів» вшанували його пам'ять.

Штаб-сержант Юрій Коваленко у складі 58-ї окремої мотопіхотної бри- гади ім. гетьмана Івана Виговського 24 лютого 2022 року намагався стриму- вати колони ворога на трасі Бачівськ – Глухів – Кіпті, далі виконував бойові завдання в Чернігівській області та на Київщині – Броварському напрямку. Останні дні провів на сході України. За- гинув 14 березня 2023 року у Серебрян- ському лісництві на Луганщині.

Воїн, захисник, патріот, кандидат історичних наук, археолог, викладач, митець, колега, наставник, друг і про- сто людина з великої літери – Юрій Ко- валенко – віддав своє життя за майбут- не країни, яку любив понад усе, історію якої він знав досконало.

День вишиванки 22 травня 2021 року. Юрій Коваленко на сході України у складі 58-ї окремої мотопіхотної бригади ім. гетьмана Івана Виговського

Вшанування пам'яті Юрія Коваленка у Заповіднику 14 березня 2025 р.

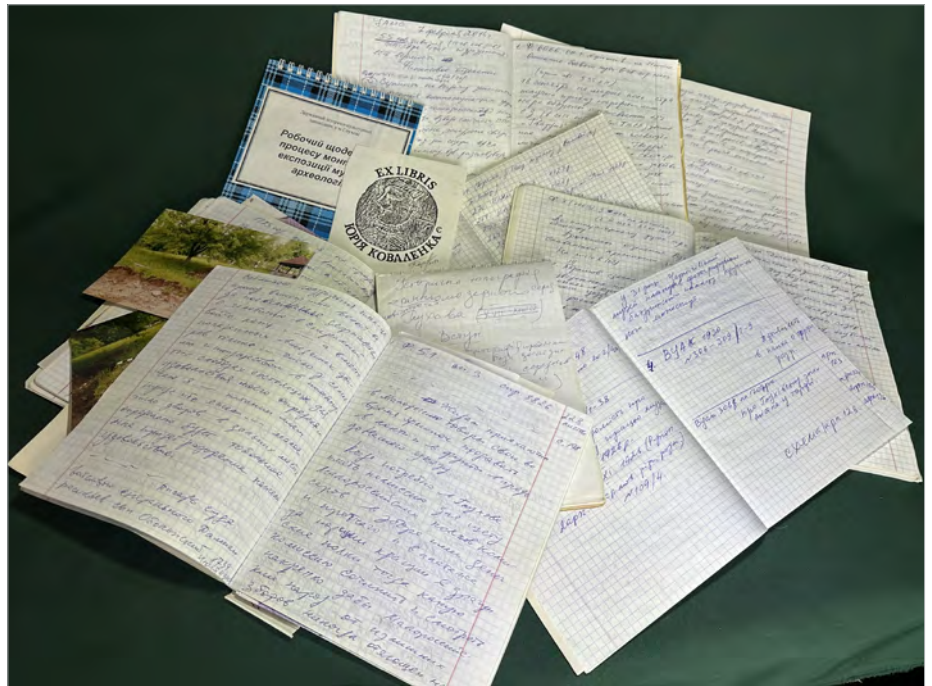
Цього дня колеги, рідні, друзі про- йшли «Маршрутом пам'яті» – шляхом археологічних розкопок і відкриттів Юрія Коваленка. Екскурсійний марш- рут пролягав вулицями тисячолітнього Глухова через локації, де Юрій Олек- сандрович у археологічних культурних шарах віднайшов значущі артефакти життєдіяльності праглухівчан і довів, що останні жили на території нашого міста ще задовго до офіційно встановле- ної дати його заснування.

Вивчення топографічних особли- востей Глухова, археологічні дослід- ження давньоруських культурних шарів, культурних шарів козацької доби і доби Гетьманщини, які Юрій Ковален- ко здійснював під час реконструкції громадських чи житлових об'єктів та інженерних мереж у місті, дозволили йому нанести на мапи укріплене горо- дище княжого Глухова XII- ➔

← XIII ст., Глухівську фортецю XVII–XVIII ст., визначити місця знаходження гетьманських резиденцій, культових споруд, некрополів ранньомодерного часу. Завдяки цим дослідженням у Державному реєстрі нерухомих пам'яток України з'явилась пам'ятка археології, історії, містобудування, ландшафту місцевого значення «Історичний центр Глухова XII–XVIII ст.», що входить до території Національного заповідника «Глухів» і де заклад здійснює свою пам'яткоохоронну діяльність.

«Історія має говорити», – таким гаслом завжди керувався Юрій Коваленко. І у Глухові історія говорить саме його голосом. Він звучить у кожному підписі, у кожній фотографії та вітрині Музею археології, у виставкових проєктах «Миттєвості великої війни», «Чорні тюльпани Донбасу».

Спадок Юрія Коваленка – безцінний. Ім'я цього видатного дослідника історії Глухова заносять у музейні каталоги, про нього знімають відеосюжети та документальні фільми. Учениця 10-го класу Глухівської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 2 Поліна Новикова написала науково-дослідну роботу «Юрій Коваленко: хроніка життя і подвигу Маєстро». Ця наукова розвідка юної дослідниці у 2025 році отримала почесне II місце (секція «Історичне краєзнавство») на другому (обласному)

Щоденники та робоча документація Юрія Коваленка

етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України.

Пам'ять про воїна і історика Юрія Коваленка вшанували і у Національному заповіднику «Чернігів стародавній» у Чернігові, і у комунальній установі «Глухівська публічна бібліотека». До

цих заходів долучився й Національний заповідник «Глухів».

Штаб-сержант Юрій Коваленко по смертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Юрій Коваленко житиме вічно у назвах вулиць, книжках, теплих споминах і серцях тих, хто його пам'ятатиме.

Анжела ПЕЧЕНА

Наукова співробітниця
Національного заповідника
«Глухів»

АКАДЕМІК, ПРАВНИК, КРАЄЗНАВЕЦЬ

Пам'яті Юрія Сергійовича Шемшученка (14.12.1935–01.03.2025)

У перший день весни 2025 року пішов у засвіти Юрій Сергійович Шемшученко. На одну велику іскру стало меншим символічне земляцьке багаття, яке зігриває, освітлює і енергетично підтримує життя та розвиток Глухова.

Уродженцю і почесному громадянину нашого міста Юрію Шемшученку вдалося у житті чимало: доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, Академії правових наук України й Української академії політичних наук, ректор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, радник Президії НАН України – ось далеко не повний перелік його досягнень, здобутих науковим талантом, наполегливою працею, справами і вчинками.

Ю. Шемшученко народився 14 грудня 1935 року в Глухові Чернігівської (нині Сумської) області. Його батько Сергій Іванович Шемшученко мав неабиякий талант художника, який рятував родину в скрутні часи німецько-фашистської окупації. За станом здоров'я він не був мобілізований. Щоб підтримати сім'ю матеріально, малював на продаж картини, ікони. Після звільнення Глухова працював у місцевому ремонтно-будівельному управлінні, брав участь у відновленні міста. Мати Єлизавета Степанівна Погоріла походила з сім'ї відомого глухівського майстра з виготовлення меблів Степана Павловича Погорілого. Вона рано пішла з життя, захворівши у 39-річному віці на туберкульоз.

Шкільну освіту Ю. Шемшученко здобував у Глухівській школі № 2, куди вступив на навчання вже у 9-річному віці. У 1957–1962 роках навчався у Київському університеті імені Тараса Шевченка. Ставши фаховим юристом, працював в органах прокуратури Сумської області (1962–1966 роки). Згодом вступив до аспірантури Сектору держави та права АН УРСР. 1970 року захистив кандидатську дисертацію «Прокурорський нагляд за законністю в діяльності виконкомів місцевих Рад». У 1979 році здобув науковий ступінь доктора юридичних наук після захисту дисертації з теми «Організаційно-правові проблеми державного управління охороною навколишнього середовища в СРСР».

Дослідницьке коло його інтересів охоплювало різні галузі права: екологічне, конституційне, адміністративне, аграрне, космічне, а також історію держави та права. Загалом понад 800 опублікованих праць, серед яких численні статті, підручники, монографії, а також автобіографічні видання, становлять науковий доробок академіка Ю. Шемшученка.

Він був долучений до розроблення проекту Конституції України 1996 року, увійшовши до складу Конституційної комісії Верховної Ради України. Працював у якості експерта Ради Європи, був членом Міжнародного арбітражного суду, Міжнародної ради з права навколишнього середовища, Комісії екологічного права Міжнародного союзу захисту природи, а також почесним членом Інституту правових досліджень Польської академії наук, членом Між-

Академік Ю. С. Шемшученко

народної академії порівняльного права, учасником делегації України на сесіях Генеральної Асамблеї ООН.

За визначний науковий внесок і громадську діяльність академіка Ю. Шемшученка відзначено орденом Князя Ярослава Мудрого I–V ступенів (2021, 2016, 2009, 2006, 1999 рр.), орденом «За заслуги» III ступеня (2010 р.), Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України. У 2004 р. за високі наукові здобутки йому присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

Ю. Шемшученко входив до складу президії і очолював Глухівське відділення громадської організації «Сумське земляцтво» в Києві, яка об'єднує громадян, що народилися в Сумській області і проживають на території України та за

її межами. Одним з головних його переконань було те, що захист і розвиток України залежить від людей з високою громадянською свідомістю, відповідальністю і почуттям патріотизму, глибокою повагою до свого родинного коріння.

Його цікавило все, що стосувалось рідного міста: історія вулиць і будівель, родовід відомих глухівських родин і власних предків. Постійно проживаючи у Києві з 1959 року, він часто бував у Глухові: навідував родичів, підтримував творчі й наукові контакти з Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка, Національним заповідником «Глухів», органами місцевого самоврядування. Краєзнавчі історичні розвідки Ю. Шемшученка стали основою для його публікацій про відомих уродженців Глухова і Глухівщини. Він досліджував творчість поета і громадського діяча В. Туманського (1800–1860 рр.), президента Всеукраїнської академії наук у 1921–1922 рр. М. Василенка (1866–1935 рр.), художника А. Лосенка (1737–1773 рр.) та інших історичних постатей.

На долю майбутнього академіка випало важке воєнне дитинство: «Я бачив Другу світову війну очима 6–8-річної дитини і через призму дворічної німецької окупації мого рідного міста Глухова (1942–1943 рр.). Добре запам'ятав трагічні й героїчні події воєнного часу. За роки Другої світової війни у Глухові було розстріляно, повішено або закатовано близько 15 тис. військовополонених та мирних жителів». «Я належу до категорії людей, яких прийнято називати «діти війни», – згадує автор у своїй автобіографічній книзі «Війна очима дитей війни». В ній детально описані події, що відбувались у Глухові під час німецько-фашистської окупації: наступ ворога і захоплення міста, життя цивільних глухівчан в умовах війни, авіаційні бомбардування, терор і знущання окупантів, а також про підпільний опір «новому порядку» з боку місце-

Молоде подружжя Шемшученків, 1960 р.

вого населення. Книга вийшла друком у видавництві «Юридична думка» 2020 року. Автор мріяв провести її презентацію саме в Глухові, представити свої дитячі спогади рідним і знайомим, а також широкому колу громадськості. Його задум з великим успіхом вдалось здійснити у 2021 році на базі Глухівського педуніверситету. Великий зал засідань Вченої ради був переповнений бажаючими зустрітись з академіком, який щедро і натхненно ділився зі студентською молоддю, освітянами, науковцями, місцевими краєзнавцями, представниками органів місцевого самоврядування спогадами про рідну вулицю Синявку (нині Лугова – авт.), про своїх шкільних друзів і вчителів, розповідав про своє воєнне дитинство в умовах німецько-фашистської окупації та після звільнення міста радянськими військами.

Особисте життя Ю. Шемшученка також пов'язане з Глуховом. Його обраниця Інна Василівна Шемшученко (8.03.1939–31.08.2018 рр.) народилася і виросла на тій же вулиці, що й сам Юрій Сергійович. Походила з давнього селянського роду Тарабар зі Сліпорода. Батько Василь Михайлович Тарабара у званні молодшого лейтенанта загинув під час

← Другої світової війни у серпні 1941 року. Мати Анна Войцехівна Яворська була родом з Хмельниччини, прожила довге 98-річне життя.

Родини Тарабар і Шемшученків мешкали на Синявці, що була південно-західною околицею Глухова, підтримували один з одним добросусідські стосунки, відтак майбутнє подружжя було знайоме ще з дитинства. В юнацькі роки, у період дорослішання, їхні долі надовго розійшлися: служба в армії, навчання, робота... Відлік спільного життєвого шляху почався влітку 1958 року під час приїзду Юрія на канікули до Глухова. Зустріч з юною красунею Інною в Літньому парку переросла у велике взаємне кохання, яке розквітло у спільних прогулянках, листуванні, зміцніло у шлюбі. Первісток Олег народився у 1960 році, у 1970 році – молодший син Геннадій. Пані Інна зуміла поєднати щасливе материнство та піклування про сім'ю з науковою і виробничою діяльністю: захистила у 1971 році кандидатську дисертацію, зробила успішну кар'єру в галузі економіки й аудиту, тривалий час працювала в юридично-видавничій сфері. Подружжя Юрія та Інни Шемшученків пройшло великий спільний шлях становлення й самореалізації: разом вони багато працювали і подорожували, ставили на ноги синів, виховували онука Сергія, онучок Валерію та Олександру, проводили багато часу з рідними та друзями на улюбленій дачі в Круглику, що на Київщині, часто відвідували глухівських родичів. Їхній шлюб тривав майже 60 років, і втрата коханої

дружини стала для Юрія Сергійовича великою особистою трагедією: «Для мене вона була більше, ніж дружина. Інна була невід'ємною частиною мого життя», – написав академік про пані Інну в своєму фотоальбомі з коментарями «Душа в душу», присвятивши книгу її світлій пам'яті.

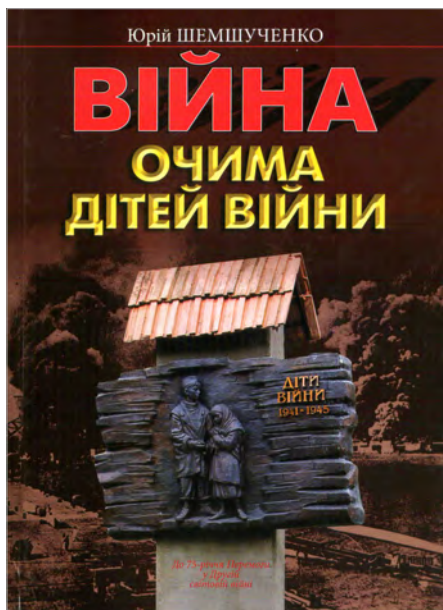
Нині ж і його душа, відспівана у Володимирському соборі Києва, полинула до неба. А у Глухові залишається добра пам'ять про земляка, втілена у його літературному спадку та добрих справах. Одна з ідей Ю. Шемшученка, що реалізована в нашому місті – це Музей історії українського козацького права XVII–XVIII ст. Він був створений у 2015 році на базі бібліотеки Глухівського НПУ ім. О. Довженка. Перебуваючи на посаді директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького, Ю. Шемшученко передав до університетської бібліотеки низку видань, які на сьогодні становлять бібліографічну та історичну цінність: М. П. Василенко «Вибрані твори у 3-х томах»; О. Гурій, Т. Чухліб «Історія козацтва», «Кодифікація цивільного законодавства на українських землях», «Україна: герби та прапори»; «Українське козацтво і Велике князівство Литовське», «Універсали Івана Мазепи (1687–1709) Ч. II», «Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687)», «Права, за якими судиться малоросійський народ», «Описи Лівобережної України кінця XVIII – початку XIX ст.» та інші, що стали основою експозиції разом з іншими цінними історичними виданнями з фондів університетської книгозбірні. Сучасну експозицію музею представляють літературні пам'ятки, що висвітлюють найважливіші моменти історії українського козацтва та права: унікальні «Щоденник генерального підскарб'я Якова

Фрагмент експозиції Музею історії українського козацького права XVII–XVIII ст.

Марковича» 1893 р. в., «Щоденник генерального хорунжого Миколи Ханенка» 1884 р.; історична монографія-дослідження діяльності Богдана Хмельницького авторства М. Костомарова, зібрання праць С. Соловйова; окремі статті з журналу «Київська старовина» за період з 1882 по 1891 рр.; матеріали наукових конференцій, тематика яких пов'язана з історією українського козацтва і права; широко відомі навчальні видання з історії В. Антоновича, М. Аркаса, Д. Дорошенка, І. Крип'якевича, Н. Полонської-Василенко, О. Субтельного.

На базі музею здійснюється навчально-інформаційна та просвітницька робота, проводяться наукові дослідження щодо ролі Гетьманщини в становленні українського правознавства, відбуваються історико-краєзнавчі заходи. Розвиток музею, поповнення його новими матеріалами, реалізація науково-просвітницьких завдань – можливість гідно вшанувати і зберегти пам'ять про академіка Ю. Шемшученка.

Обкладинка книги Ю. Шемшученка «Війна очима дітей війни», 2020 р.

Ольга ЛЯШКО

Головна зберігачка фондів
Національного заповідника
«Глухів»

ГЛИНЯНІ БЛИЗНЮКИ: посуд, що зберігає тепло

Ланч-бокс сьогодні – це не просто аксесуар, а незамінний помічник для тих, хто прагне харчуватися смачно та корисно у будь-якому місці. Завдяки спеціальним відсікам він зберігає їжу свіжою та допомагає акуратно розподіляти страву. Цей зручний контейнер став важливою частиною життя школярів, офісних працівників і всіх, хто веде активний спосіб життя.

Однак сама ідея розділеної ємності для зберігання їжі зародилася ще в давнину, що підтверджується унікальними артефактами минулого. Один з таких предметів кінця XIX – початку XX ст. нещодавно поповнив фондову колекцію Національного заповідника «Глухів». Виріб складається з двох горщиків, з'єднаних між собою, зроблених на гончарному крузі з глини світло-коричневого кольору. Посудини, однакові за об'ємом (1,5 л) і розміром (d денця – 9 см, h – 14 см), мають опуклу форму і невисокі, ледь відігнуті, вінця. Проте тулуб і частина денця одного з горщиків частково втрачені та підлягають реставрації. Поверхня гладка, без декору, із наявними тріщинками та надщербленням. Для зручного перенесення горщики з'єднані ручкою та додатковим кріпленням на тулубі. Місця з'єднань гончарі ретельно згладжували спеціальною рідкою глиняною масою, що забезпечувало міцність і герметичність конструкції.

У кожному регіоні такий тип посуду відомий під різними назвами: близнята, двійнята, близнюки, двійнята, парка або подвійний горщик. Саме про цей вид розділених ємностей для зберігання їжі йтиметься у статті. Ми покажемо їхню історію виникнення, розвиток та еволюцію, що сягають глибокої давнини.

Найдавніші зразки подвійних горщиків археологи знаходять у поселеннях трипільської культури (V–III тис. до н. е.). Вони мали характерну форму з двох з'єднаних між собою ємностей, часто прикрашених орнаментом або розписом. Вважається, що такий посуд використовували для проведення ритуалу, коли наступала велика засуха.

У бронзовому та залізному віках подвійний посуд зустрічається в різних частинах світу. У давніх греків та римлян існували подвійні амфори та спеціальні

Горщики-близнюки. Фонди Національного заповідника «Глухів», н/д 6027

судини для змішування напоїв. У китайській культурі знаходять аналогічні керамічні вироби, які могли символізувати єдність протилежностей: чоловіче та жіноче начало, поєднання двох стихій або гармонію світу. У культурі майя такий посуд мав ритуальне призначення.

Горщик-близнюк або подвійний горщик широко використовувався в побуті українців. Він не був призначений для приготування їжі, а слугував для її перенесення. Такий посуд був зручним, оскільки дозволяв носити дві страви однією рукою: в один горщик наливали борщ, а в другий клали кашу чи вареники.

Глиняний посуд мав здатність зберігати тепло понад дві години, тому їжа залишалася гарячою тривалий час. Перед купівлею горщик обов'язково простукували, щоб перевірити якість: якщо звук був глухим, вважалось, що їжа матиме неприємний присмак глини. Зазвичай такі горщики купували один раз на рік, оскільки через активне використання влітку вони часто билися або надщерблювалися.

Горщики-близнюки були поширені майже по всій Україні. Їх зазвичай виготовляли «чистими», без поливи та декору. В окремих випадках шийку та плечі прикрашали орнаментами у вигляді спіралей, смужок, хвилястих ліній або наносили символічні зображення, пов'язані з релігійними обрядами.

Щойно придбані близнюки господиня перед використанням обливала всередині

ні розведеним житнім борошном і випалювала в печі, що запобігало протіканню води. Деколи на них наносили орнаменти-обереги, які за повір'ям захищали їжу від зурочень і надавали їй цілющої сили.

Окрім практичного застосування, горщики-близнюки мали й символічне значення. Вони асоціювалися з парністю, гармонією та сімейним добробутом. У деяких регіонах України їх дарували молодятим на весілля як побажання міцного союзу та достатку в домі.

Ще існувала традиція використовувати такі горщики в ритуалах, пов'язаних із народженням дитини. Наприклад, після хрестин у них могли приносити частування для гостей або навіть залишати частину страв на ніч, щоб задобрити духів дому та забезпечити немовляті здоров'я.

У сільських громадах горщики-близнюки передавалися у спадок, особливо якщо вони мали унікальні орнаменти чи були зроблені відомими місцевими майстрами. Деякі такі вироби зберігалися десятиліттями й використовувалися лише у важливих випадках, наприклад, під час поминальних або святкових подій.

З розвитком промислового виробництва та появою металевих і емальованих посуду горщики-близнюки поступово вийшли з ужитку. Однак вони досі залишаються важливим елементом української культурної спадщини, а в деяких родиних їх зберігають як оберіг або сімейну реліквію.

Одним із головних регіональних періодичних видань другої половини XIX – першої чверті XX ст. по праву вважаються «Чернігівські губернські відомості» – офіційна урядова газета, що виходила в губернському центрі упродовж 1838–1918 рр. На своїх шпальтах вона відображала тогочасне суспільство у всій його різнобарвності. Газета складалася з двох частин: офіційної, де друкувалися розпорядження, постанови, повідомлення центральної і місцевої влади; неофіційної, в якій вміщувалися повідомлення про місцеві новини, статті з фольклору, етнографії, археології, історії, географії, економіки, описи сільського господарства, торгівлі тощо.

У газеті, значення якої важко переоцінити, сучасники знайдуть цікаві факти як про тогочасний Глухів, так і про людей, які в ньому мешкали. Наші читачі можуть в цьому переконатись на прикладі кореспонденції, вміщеної у № 85 за 1888 р., у якій проблеми більш ніж сторічної давнини немовби пережукуються із сучасними реаліями.

Подано мовою оригіналу.

КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ

Глухов. 11-го сего октября происходило собрание нашей городской думы. Гласным предстояло выслушать очень интересный доклад комиссии, избранной для изыскания средств к упорядочению городских финансов. Еще раньше прошел слух, что деятельный член городской управы Домбровский, заведующий кассой городской управы, не менее деятельно куда-то запрятал 5000 рублей городских денег, причем ни управе, ни комиссии не открывает куда именно, а равно и не дает никаких

объяснений относительно таинственного исчезновения этих 5000 руб. В заседание прибыло 50 гласных и виновник растраты Домбровский. Читан доклад комиссии, из коего видно, что городская касса в совершенном беспорядке. Предстоят необходимые расходы, а в кассе денег нет. Член городской управы Домбровский, заведующий кассой, только с марта сего года растратил 4696 руб. 51 коп. городских денег! По выяснении растраты комиссией, – Домбровский 1155 руб. пополнил, остальные 3511 руб. 51 коп. остались не пополнены и по день собрания. Господин Домбровский заведовал городской кассой почти три года и насколько добросовестно он заведовал прошлые годы – это не выяснено. Если же судить только по настоящему, то становится понятным истощение городской кассы.

Кроме того, комиссия и городской голова указали на односторонность смет за прежние годы, когда при составлении их самая неблагонадежная недоимка зачислялась на приход в будущем году, а так как она не получалась, то расход последних двух месяцев велся за счет будущего поступления. В прежние годы, когда не был кассиром Домбровский, концы с концами кое-как сводили, но неожиданное позаимствование им 3511 руб., которых он к тому же не торопится пополнять, существенно нарушили бюджет города, поставив кассу в безвыходное положение. Для исполнения текущих расходов комиссия предлагает сделать заем в 19 тысяч под залог городского дома; для пополнения же означенного займа вносить ежегодно в смету известную сумму.

Относительно же явившейся растраты городской голова предложил: заведующего кассой члена управы Домбровского и секретаря управы предать суду с устранением их от должности. Бухгалтер Садовский, как вольнонаемный, еще раньше устранен городским головою от должности. Пе-

Казнокрад

ред началом прений просили кассира Домбровского дать какие-либо объяснения относительно растраты, учиненной им. Но на это Домбровский сказал только, что жил он скромно: в карты не играл, балов не задавал... и сам не знает, куда делись деньги из кассы! Однако такие аргументы не послужили ему в пользу, хоть он между прочим добавил, что он может как-либо и пополнить... Закрытой баллотировкой 43-мя голосами из 50-ти постановлено: предать члена управы Домбровского суду за растрату с устранением от должности; за предание суду секретаря управы Гришанова высказалось 29-ть против 21 (для предания же суду необходимо $\frac{3}{4}$ голосов). Так что теперь все ждут резолюции начальника губернии. Член управы Домбровский – человек состоятельный и мог бы пополнить растрату; если же он не пополняет, то,

как говорят, цель его, чтобы за него уплатили другие члены управы, как настоящего, так и бывшего составов. По слухам, под предлогом пополнения растраты, он уже накрыл здесь тысячи на две некоторых из граждан и служащих в учебных заведениях. Все этим возмущены тем более, что Домбровский был один из деятельных членов комиссии, которая раскрыла злоупотребления прежнего состава управы, и он более других ратовал о предании суду; добившись же кассирства – он учинил растрату с большей смелостью. Нет сомнения, что если бы бухгалтер Садовский и секретарь Гришанов не скрывали его некрасивой деятельности, то он давно был бы открыт, и растрата не дошла бы до настоящей суммы. Но эти лица, очевидно, име-

ли выгоду скрывать злоупотребление кассира, хотя, по заявлению самого же секретаря, некоторые из злоупотреблений ему были известны. Наше мнение, что если в таких случаях будет круговая ответственность всего состава управы, как то случилось с предшествовавшим, то ни один честный и порядочный человек не станет служить по выборам, чтобы не отвечать и не платиться за людей бесчестных. Очевидно, что нравственность катится по наклонной плоскости и кассы нужно как-либо гарантировать, по крайней мере у нас, в Глухове, где кассиры двух последних составов одинаково плохо зарекомендовали себя. Наше мнение, было бы целесообразно иметь в управе 2-х членов, кассира же приглашать из артели, которая гарантирует в случае растраты.

Мы видим, что во всех торговых домах и промышленных предприятиях кассиры ответственны и хищение касс не ведется так усиленно. На это следовало бы обратить внимание, а то наше самоуправление может оставить печальные последствия. Относительно предполагаемого займа, дума постановила: под залог городского дома занять 19-ть тысяч, а до получения залогового свидетельства наполнение неотложных расходов уполномочить управу занять 7-мь тысяч по векселям, каковая сумма должна быть уплачена из занятой суммы в 19000 руб., для погашения же этой суммы вносить ежегодно в смету по тысячи рублей.

*Підготувала до друку
Світлана Жукова*

Неля ПИНЧУК

Завідувачка відділу музейної та науково-фондової роботи Національного заповідника «Глухів»

Традиції та інтерактив в одному просторі

Прошло менше ніж пів року з моменту відкриття у Національному заповіднику «Глухів» локації «Етнохата» та етнографічної виставки «Подорож у світ культур», як тут завирувало життя, сповнене заходами.

Незмінні учасники атракцій Заповідника – глухівські школярі – завітали

на Андріївські вечорниці, які стали вже традиційними. Антураж етнохати сприяв перенесенню в епоху українських вечорниць початку ХХ ст.

Гармонічно відбулося святкування Дня хустки та Дня української жінки в інтер'єрі відтвореної української хати, адже хатне начиння, хустка – це не-

від'ємні символи наших праматерів.

Різдвяно-новорічний цикл зимових свят не обійшовся без затишної атмосфери новоствореної музейної зали. Майстер-класи з виготовлення різдвяного декору у техніці давнього народного ремесла – вибійки викликали масу задоволення в учасників заходів, дарували сімейний затишок і тепло.

Вдалим продовженням у наповненні простору етнохати стало відкриття виставки «Дерево і час: побутова культура» з фондової колекції Національного заповідника «Глухів». Завдяки змістовній концепції нової виставки, яка органічно вписалась в уже раніше створений інтер'єр, вдалося розробити і провести серію інтерактивних культурно-просвітницьких заходів «З побутового життя українців ХІХ–ХХ ст.». Юнь із захопленням дізналась про життя і побут українців, які жили більше ста років тому: у сільських родинах обов'язки традиційно поділяли на «чоловічі» та «жіночі». Цей уклад був усталеним у кожній місцевості, і батько, розподіляючи завдання, керувався саме ним. Вважалося, що такий порядок встановлений Богом, а тому його слід неухильно дотримуватися.

Отже, чоловіки займалися важкою працею в полі: орали, сіяли, косили, молотили зерно. На «сильну стать» ➡

День української хустки у новій локації «Етнохата»

← покладалися землеробські роботи та догляд за худобою, заготівля кормів. Крім того, чоловіки відповідали за домашні інструменти та обладнання, виготовляли знаряддя праці, хатне начиння, ремонтували хати та господарські будівлі, лагодили огорожі. Господар також доглядав за кіньми, їздив у ліс по дрова, займався бджільництвом (якщо воно було). Полювання та рибальство, які мали важливе значення для сім'ї, теж були чоловічою справою.

Українська господиня мала роботи, мабуть, більше за чоловіка, але ця праця була фізично легшою. До того ж жіночі обов'язки були переважно пов'язані з домом, тоді як чоловік працював поза ним. Господиня займалася господарством: готувала їжу, прибирала, пекла хліб, пряла, ткала, шила, вишивала, робила зимові запаси – і це ще не все. Крім того, жінка доглядала за дітьми, домашньою птицею та худобою, обробляла город біля хати. До жіночих обов'язків також входила прополка – як на городі, так і в полі. То була дуже важка праця: спекотне сонце, нав'язливий бур'ян, і кінця-краю не видно гонам. Жінки також мочили коноплі, терли льон.

Майстер-клас з вибійки для глухівських школярів

Взимку роботи було менше, але жінки, як і раніше, пряли, готували їжу та доглядали за худобою. Казали, що після збору буряків та обробки конопель господині сідали за прядиво на всі зимові місяці. Чоловіки ж у холодну пору року

займалися підробітками: возили вантажі для заможніших селян або торговців (особливо у великих селах).

Зануритися в середовище оповіді дозволили слайди із зображеннями картин українських художників, які відтворювали на полотні повсякденне життя українських селян, фотографії початку ХХ ст., автентичні речі: качалка та рубель для прасування, прядка, хлібна лопата, ночви, праник, коромисло, рубанок, сани, діжа, ступа з товкачем, серп, ціп для молотьби. Торкуючись старовинних речей, молодь дивувалася, наскільки функціональним протягом багатьох століть були хатне начиння, знаряддя праці, господарський реманент. Учасники інтерактиву змогли в певній мірі уявити тодішнє життя українського селянства без сучасних зручностей завдяки активностям – діти носили воду за допомогою коромисла, прасували рублем, товкли товкачем мак у ступі тощо.

Подорож у побутове життя наших пращурів триває.

Інтерактив під час культурно-просвітницького заходу «З побутового життя українців ХІХ – початку ХХ ст.»

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Ідентифікатор медіа R 30-02700 у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено у науково-дослідному відділі Заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Дата виходу 03.04.2025 р.

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА
Надія МІРОШНИЧЕНКО
Людмила АРТЕМОВА
Неля ПІНЧУК
Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО